

HART VAN DE STAD KRANT

Een uitgave van de Vereniging
voor de Pieters- & Academiewijk
en Levendaal-West

Redactie: R.J. van Cruijssen
J.J.M. Gerritsen

Lay-out: J.J.M. Gerritsen

Foto's ontleend aan het boek
"Sleutelstad-Orgeïstad" van
T. Brouwer; De Walburg Pers 1979

nummer 44

januari 1988

oplage 2200 exemplaren

Eind oktober 1987 is de driehoekige spitsversiering van het Gravensteen, na een restauratie, gereedgekomen. De naam van de beeldhouwer is daardoor weer zichtbaar geworden. Op het schild met de Leidse sleutels is juist onder deze sleutels de naam Xavery te lezen. Pieter Xavery maakte deze tympaansculpturen in 1672. De figuren stellen, links van het stadswapen vrouw Prudentia en rechts vrouw Justitia voor. Beeltenissen die borg moesten staan voor een gedegen en rechtvaardige rechtspraak. Het gebouw is gebouwd in de klassicistische stijl en is een ontwerp van Willem van der Helm. Deze bekende Leidse stadsarchitect heeft tal van Leidse stadspoorten op zijn naam staan. Maar ook gebouwen zoals Rapenburg 6 (1661) en Breestraat 84 zijn door hem ontworpen. Het laatste pand staat beter bekend als "In den Vergulden Turk". De tympaansculpturen van dit pand

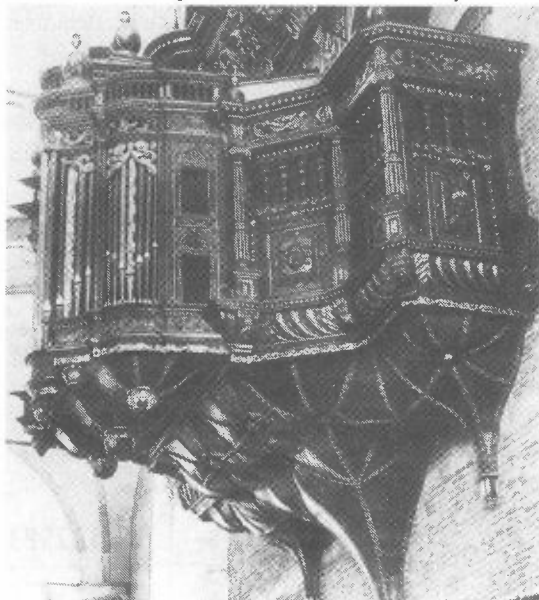
zijn ook gemaakt door Pieter Xavery. Het Gravensteen vertoont overigens veel overeenkomsten met deze twee panden. Verondersteld wordt dat Willem van der Helm geïnspireerd werd door de Venetiaanse architect Vincenzo Scamozzi (1552 - 1616). Van deze architect is bekend dat hij veel invloed heeft gehad op de 17e eeuwse bouwkunst in de Nederlanden. Een tractaat van deze architect is in 1661 zelfs in een Nederlandse vertaling uitgebracht

Overigens moet Breestraat 84 gezien worden als één van de mooiste voorbeelden van het Hollandse pilasterklassicisme hier in Nederland.

Van het werk van Pieter Xavery is weinig bewaard gebleven.

Bronvermelding:

Leids jaarboekje 1982
foto H. Kleibrink 1954. Met dank
aan de Gemeentelijke
Archiefdienst

Rugwerk uit 1626-1628
door Jan Jacobszoon
van Lin op een netwerk
uit 1541 door Jan
Kerstantszoon in de
Pieterskerk te Leiden

Werkgroep

Verslag van de vergadering van de Werkgroep Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West d.d. 14-09-87.

Vaststelling van het verslag d.d. 11-05-87.

Dhr. Brandenburg treedt uit de werkgroep. Wijkver. zoekt een vervanger.

Mw. Dubber zal werkgroep verlaten i.v.m. functie elders bij de gemeente.

Garage Sasburg krijgt half jaar uitstel om afvoerpijp voor uitlaatgassen hoger te maken.

Dhr. Veringa heeft toestemming gekregen om een botenhuisje te bouwen aan het Galgenwater.

Dhr. Kanbier - bloemenkoopman - aan het Noordeinde, tegen de Witte Poortkazerne, kan ook na de restauratie zijn standplaats handhaven. De parkeerproblematiek op de Boi-sotkade neemt hinderlijke vormen aan. Binnenkort zal parkeerverbod en aan één zijde parkeren ingesteld worden.

Het bestemmingsplan is herzien. Het K.B. (Koninklijk Besluit) heeft geleid tot nemen van voorbereidingsbesluit voor de hele Pieterswijk. Voor de herinrichting van het Arsenaalplein zijn financiële middelen gevonden ten einde e.e.a. te realiseren.

Uitvoering wordt de Breestraatproblematiek besproken. Winkeliers verzoeken oude situatie 4-10-87 te herstellen. Eind sept. is er een evaluatie.

Restauratie walmuren kapenburg loopt geheel volgens schema. Restauratie Galgenwater start in sept.. Vreewijkbrug moet in dec. klaar zijn.

Rioleringswerkzaamheden in de R. Conscientiestraat starten in het najaar.

Nieuwbouwplannen aan Conscientieplein voldoen nog steeds niet aan bestemmingsplan. Plan krijgt van R.O. (Ruimtelijke Ordening) een negatief advies. Kapelstraat: werkgr. akkoord. Bekeken wordt of plan in contigent van 88 meegenomen kan worden. Langebrug 99-105: Er moet nog een architectenkeuze gemaakt worden. O.Varkenmarkt 3, 5,7: werkgr. akkoord. Dit plan zit in contigend van '88 en zal binnenkort met bouw gestart worden.

In het hart van de stad

J.J. van der GEEST tweewielers

Fietsen, bromfietsen,
onderdelen, service,
reparatie, inruilen
PIETERSKERKGRACHT 4-6 ☎ 121775

Molensteeg: werkgr. vindt plan niet mooi. Plan is nog niet in Welstandcommissie geweest. Plan is uitgesteld tot eind volgend jaar. Bakkersteeg/Zegersteeg: Verwacht wordt in febr. '88 met bouw te beginnen. Doelengracht: 30-10-87 oplevering.

Verbouwplannen zijn gemaakt voor Jean Michelhofje. Hofje zal volledig gerestaureerd worden. Werkgr. akkoord. Noordeinde (rechts v.d. Nova-passagie) is door Fa. de Bolster aangeboden aan St. Studenten-Huisvesting. Deze wacht af of realisatie financieel haalbaar is. Voorzitter Wijkver. merkt op dat aantal studenten zich meer en meer in de binnenstad uitbreiden en vraagt zich af of aan deze ontwikkeling niet gestopt moet worden. Dhr. Smits licht toe dat via realisering van 3-kamerwoningen getracht wordt e.e.a. tegen te gaan.

Begijnhof: werkgr. akkoord. Papengracht 4: restauratieplan voor 2 woningen. Welstandcommissie akkoord. Werkgroep is het hiermee (gezien de garages aan de voorgevel) niet eens. Commandorijpoort; werkgr. akkoord. Breestraat 151-153 (achterzijde): Dhr. Smits verwacht dat de Monumentenwet t.a.v. dit plan hierin zal voorzien.

Rapenburg 4: Het plan bestaat om dit pand bij het Doelenrestaurant te trekken. Werkgroep staat positief tegen dit voorstel. Breestr. ABN-bank: Men wil beveiliging d.m.v. geblindeerde rolluiken. Breestraatzijde wil men betonglas aanbrenge. Werkgr. is tegenstander van rolluiken. Dit standpunt zal aan weth. Peters worden overgebracht.

BANKETBAKKERIJ - LUNCHROOM
OPGERICHT 1829

J. H. A. M. SNIJERS

Botermarkt 15 - Tel. 122583

Rondvraag Inz. 6 parkeerplaatsen t/o parkeerplicht Zonneveldstr. waarvan onduidelijk is of hiervoor vergunn. nodig is of niet. Verzocht wordt om de kraakwagen alle spullen mee te laten nemen. Wie had het v.d. Werfpark na het popfestival moeten schoonmaken. (wat een puinhoop !!)

Hoe te handelen als iemand zijn auto plaatst op een parkeervak waarvoor jij een parkeerontheff. hebt. (Gebeurd 's avonds nog al eens.) Hoe staat het met de hinderwetverg. voor horecabedr. Boi-sotkade-Kaiserstraat nu daar een nieuwe eigenaar is gekomen. En wat doen we met al dat etens-afval van restaurants die dat zomaar buiten neerzetten omdat zij dat binnen niet kwijt kunnen. Verzocht wordt een bankje te plaatsen op Conscientieplein om hinderlijk parkeergedrag te kanaliseren.

namens de wijkvereniging
Bert Fijnacker

DISTRO
Ma & Jan
NIEUWSTEEG

VOOR AL UW DRUKWERK

. BOEKDRUK . LICHTDRUK
. KLEIN-ÖFFSET . FOTOCOPIE

VAN DER LINDEN'S DRUKKERIJ
EN REPRODUCTIE-INRICHTING B.V.
VLJET 4a - 6, 2311 RE LEIDEN - TEL. 071 - 120815

HET SMALLE PANDJE
MET DE
BREDE SORTERING
SANDERS WYNHUIS

» au fin bec «
DOEZA STRAAT 12

Pieterskerkhof 18

Gratis advies op bouwkundig gebied

ledere donderdag van 20 tot 21 uur

De Bevolking van de Wijk

INLEIDING

Al een aantal jaren achtereenvolgend schenken we in de omstreken de jaarwisseling verschijnende wijkkrant aandacht aan de ontwikkelingen in de grootte en de samenstelling van de bevolking van onze wijk. Dit gebeurt aan de hand van de rond september verschijnende jaarlijkse publicatie van het gemeentelijk rekencentrum "De bevolking van Leiden naar stadswijken". Onlangs is in deze reeks verschenen "De bevolking van Leiden naar stadswijken per 31 december 1986". Aan de hand daarvan zullen we hier opnieuw ingaan op de bevolking van onze wijk. Daarbij kijken we ook zoveel mogelijk terug. In principe doen we dit telkens apart voor elk van de drie wijken die samen het werkgebied van onze wijkvereniging uitmaken en daarnaast in een aantal gevallen ook voor deze drie wijken samen. In voorkomende gevallen vergelijken we de ontwikkelingen in onze wijken met die in heel Leiden. De stand in de te presenteren tabellen is telkens die per 31 december van het betreffende jaar.

INWONERSAANTAL

Allereerst gaan we in op de bevolkingsgrootte. Hieronder geven we die weer voor de jaren 1972-1986. In de tabel valt te zien, dat na een daling van het aantal inwoners in de jaren tot 1977, daarna de bevolking in de Pieterswijk zodanig is toegenomen, dat daar eind 1986 bijna 100 mensen meer wonen dan eind 1972. In de Academiewijk wonen, na een afname van de bevolking in de jaren tot eind 1980, per ultimo 1986 bijna 400 mensen meer dan eind 1972. Hoewel de bevolking de laatste jaren weer wat toeneemt telt Levendaal-West daarentegen eind 1986 minder inwoners dan eind 1972, nl. 112.

Tabel 1. Aantal inwoners in de wijk.

	PW(*)	AW(*)	L-W(*)	Tot(*)
1972	2.085	1.328	1.002	4.415
1973	1.964	1.248	937	4.149
1974	1.885	1.179	893	3.956
1975	1.885	1.168	868	3.921
1976	1.820	1.200	817	3.837
1977	1.722	1.210	821	3.753
1978	1.746	1.132	763	3.641
1979	1.750	1.150	762	3.662
1980	1.774	1.112	750	3.636
1981	1.829	1.154	747	3.730
1982	1.932	1.291	752	3.975
1983	1.965	1.390	770	4.125
1984	1.960	1.560	893	4.413
1985	2.021	1.648	882	4.551
1986	2.176	1.720	890	4.786

(*)
 PW = Pieterswijk
 AW = Academiewijk
 L-W = Levendaal-West
 Tot = Alle drie wijken samen

Eind 1972 telde Leiden in totaal 98.060 inwoners en eind 1986 106.863.

Hoewel in 1986 een daling is opgetreden, geeft, zoals uit onderstaande tabel valt af te lezen, voor de laatste vier jaren het aandeel van de buitenlanders in de bevolking een wat wisselend beeld te zien.

Tabel 2. Aantal buitenlanders in % van de totale bevolking.

	PW(*)	AW(*)	L-W(*)	L(*)
1983	7,8	7,4	4,8	5,3
1984	6,0	9,3	5,0	5,3
1985	6,6	8,1	6,6	5,9
1986	4,8	6,4	4,3	4,9

(*)
 PW = Pieterswijk
 AW = Academiewijk
 L-W = Levendaal-west
 L = Leiden als geheel

WONINGVOORRAAD

In de loop van de laatste zeven jaren is in alle drie wijken het aantal woningen steeds verder toegenomen. In 1986 is er in de Pieterswijk een forse toename van het aantal woningen geweest van bijna 100. Voor zover dat uit de rest van de cijfers kan worden afgeleid gaat het daarbij voornamelijk om woningen voor éénpersoonshuishoudingen; in b.v. de Breestraat zijn die in diverse panden gevestigd.

Tabel 3. Woningvoorraad

	PW(*)	AW(*)	L-W(*)	Tot(*)
1980	531	330	327	1.188
1981	545	413	328	1.286
1982	550	413	328	1.291
1983	558	428	330	1.316
1984	565	524	421	1.510
1985	568	571	424	1.563
1986	666	595	462	1.723

(*)
 PW = Pieterswijk
 AW = Academiewijk
 L-W = Levendaal-West
 Tot = Alle drie wijken samen

In heel Leiden is het totaal aantal woningen toegenomen van 36.884 eind 1980 tot 41.736 eind 1986.

VERHOUDING AANTAL BEWONERS IN GEZINSVERBAND EN ALLEENSTAANDEN

In vorige jaren zijn we ook al vrij uitvoerig ingegaan op de in vergelijking met heel Leiden zeer scheve verhouding tussen het aantal bewoners in gezinsverband en het aantal alleenstaanden. Voordat we hieronder de cijfers per wijk geven, geven we nog weer even aan wat in de gebruikte (gemeentelijke) statistieken onder de begrippen gezin en alleenstaanden wordt verstaan. In de publicatie "De bevolking van Leiden naar stadswijken per 31 december 1986" wordt daarover het volgende gezegd:

"Wat is een gezin?"

Een handzame, maar grove benadering is de volgende.

Een gezin kan als volgt samengesteld zijn:

- echtgenoot + echtgenote
- echtgenoot + echtgenote + kinderen
- man + kind(eren)
- vrouw + kind(eren)

Voor alleenstaanden geldt: niet tot een gezin behorend persoon. Met andere woorden, twee personen, die ongehuwd samenwonen, worden geteld als twee alleenstaanden."

Uit de onderstaande tabellen komt het volgende naar voren. Hoewel er in 1986 drie gezinnen zijn bijgekomen is in de loop van de laatste zeven jaren in de Pieterswijk het aantal gezinnen sterk afgenomen. Levendaal-West geeft na een afname in de jaren voor 1984 in de periode 1984-1986 weer een kleine stijging van het aantal gezinnen te zien. In de Academiewijk is het aantal

gezinnen de laatste zeven jaar gestegen; in 1986 relatief sterk met 16. Voor alle drie wijken geldt echter dat er de afgelopen zeven jaar een grote toename van het aantal alleenstaanden is geweest. In de Pieterswijk trad in 1986 zelfs de grootste toename (167) van de laatste jaren op.

Tabel 4a. Aantal bewoners in gezinsverband en alleenstaanden in de Pieterswijk

	1(*)	2(*)	3(*)	4(*)
1980	1.130	644	223	2,89
1981	1.213	616	214	2,88
1982	1.346	586	196	2,99
1983	1.449	516	172	3,00
1984	1.472	488	169	2,89
1985	1.547	474	159	2,98
1986	1.714	462	162	2,85

(*)
 1 = Aantal alleenstaanden
 2 = Aantal bewoners in gezinsverband
 3 = Aantal gezinnen
 4 = Gemiddelde gezinsgrootte

Tabel 4b. Aantal bewoners in gezinsverband en alleenstaanden in de Academiewijk

	1(*)	2(*)	3(*)	4(*)
1980	742	370	133	2,78
1981	752	402	147	2,73
1982	904	387	141	2,74
1983	1.004	386	141	2,74
1984	1.111	449	156	2,88
1985	1.199	449	155	2,90
1986	1.255	465	171	2,72

(*)
 1 = Aantal alleenstaanden
 2 = Aantal bewoners in gezinsverband
 3 = Aantal gezinnen
 4 = Gemiddelde gezinsgrootte

Tabel 4c. Aantal bewoners in gezinsverband en alleenstaanden in Levendaal-West

	1(*)	2(*)	3(*)	4(*)
1980	398	352	127	2,77
1981	402	345	121	2,85
1982	434	318	117	2,72
1983	479	291	104	2,80
1984	602	291	109	2,67
1985	589	293	113	2,59
1986	594	296	114	2,60

(*)
 1 = Aantal alleenstaanden
 2 = Aantal bewoners in gezinsverband
 3 = Aantal gezinnen
 4 = Gemiddelde gezinsgrootte

Amro Bank.

De bank waar je wat aan hebt.

SCHOENWINKEL
"BRABANT"

Noordeinde 42, Leiden
 Tel. 149813.

Helioform
Jimmy Joy

Rockport
Jochie

Eveneens opvallend is dat de gemiddelde gezinsgrootte in onze wijken vrij laag is vergeleken met die van de totale Leidse bevolking. In heel Leiden was de gemiddelde gezinsgrootte eind 1980 3,13 en eind 1985 3,00.

Uit de vergelijking van de aantallen bewoners in gezinsverband in percentages van de totale bevolking in onze wijken met die voor heel Leiden blijkt ook weer duidelijk hoe scheef in onze wijken de verhoudingen liggen tussen de aantallen bewoners in gezinsverband en de aantallen alleenstaanden.

Tabel 5. Aantal bewoners in gezinsverband in procenten van het totale aantal bewoners

	PW(*)	AW(*)	L-W(*)	L(*)
1980	36	33	47	76
1981	34	35	46	75
1982	30	30	42	74
1983	26	28	38	71
1984	25	29	33	70
1985	23	27	33	69
1986	21	27	33	68

(*)
PW = Pieterswijk
AW = Academiewijk
L-W = Levendaal-West
L = Leiden

Uit de tabel blijkt dat vooral in de Pieterswijk de laatste zeven jaar de afname van de gezinsbewoning, ook vergeleken met de ontwikkeling in heel Leiden, erg groot is geweest. Na een grote afname lijkt in de Academiewijk, maar zeker in Levendaal-West, de gezinsbewoning zich in de laatste jaren te hebben gestabiliseerd. In de Pieterswijk is daarentegen de afname van de gezinsbewoning ook de laatste jaren doorgegaan. De Pieterswijk kent van alle wijken in Leiden het kleinste aandeel gezinsbewoning in het totaal aantal bewoners. De andere wijken in Leiden met het kleinste aandeel gezinsbewoning zijn Pancras-West met 25% en De Camp met 28% eind 1986.

LEEFTIJDOPBOUW

Ook voor de leeftijdsopbouw in onze wijken geldt dat deze in vergelijking met heel Leiden erg scheef is. In de volgende vier tabellen wordt de leeftijdsopbouw gegeven voor onze drie wijken en voor heel Leiden voor de jaren 1983, 1984 en 1986. Voor 1985 konden geen cijfers in de tabellen worden opgenomen door een andere presentatie van de gegevens voor dat jaar door het gemeentelijk rekencentrum.

Als u in de lawine van reisgidsen door de bomen het bos niet meer ziet, ga dan naar CEBUTO, uw vakantie-specialist.

Beter uit met

CEBUTO

Doenzastraat 30 Leiden tel. 071-133941

Tabel 6a. Leeftijdsopbouw in de Pieterswijk in procenten van het totaal aantal inwoners.

	1983	1984	1986
0-4 jr	2,5	2,1	2,3
5-19 jr	8,9	8,5	8,5
20-29 jr	57,0	58,9	59,5
30-64 jr	26,8	26,3	26,1
65 plus	4,8	4,2	3,6

Tabel 6b. Leeftijdsopbouw in de Academiewijk in procenten van het totaal aantal inwoners.

	1983	1984	1986
0-4 jr	2,7	2,9	3,0
5-19 jr	8,8	9,0	8,3
20-29 jr	57,6	56,5	56,5
30-64 jr	26,1	27,2	28,4
65 plus	4,8	4,4	3,8

Tabel 6c. Leeftijdsopbouw in Levendaal-West in procenten van het totaal aantal inwoners.

	1983	1984	1986
0-4 jr	2,7	1,8	2,5
5-19 jr	8,4	8,2	7,3
20-29 jr	41,6	46,4	41,9
30-64 jr	32,3	30,5	37,5
65 plus	14,9	13,2	10,8

Tabel 6d. Leeftijdsopbouw in heel Leiden in procenten van het totaal aantal inwoners.

	1983	1984	1986
0-4 jr	5,4	5,3	5,4
5-19 jr	18,8	18,3	17,5
20-29 jr	22,9	23,3	23,8
30-64 jr	39,9	40,1	40,4
65 plus	13,1	13,1	13,0

Uit de tabellen komen een aantal tendensen naar voren. Zo neemt het aandeel van de 5-19 jarigen wat af. Dat is echter een ontwikkeling, die in onze wijken niet uit de pas loopt met de ontwikkeling in heel Leiden. Nog steeds wordt de hoofdmoot van de bevolking in onze wijken gevormd door de 20-29 jarigen. Hun aandeel is in onze wijken vergeleken met heel Leiden erg hoog. Het aandeel van deze groep in de bevolking lijkt zich in de Academiewijk en in Levendaal-West wat te stabiliseren. In de Pieterswijk groeit dit echter nog steeds. Aangenomen mag worden dat dit inhoudt dat zich daar toch nog steeds meer studenten vestigen. Voorts valt op dat in de Academiewijk en in Levendaal-West het aandeel van de 30-64 jarigen in de bevolking toeneemt; iets sneller dan in heel Leiden. Tenslotte valt nog op het in vergelijking tot heel Leiden geringe aandeel van de 65-plussers in de bevolking van de Pieterswijk en de Academiewijk. Daarnaast is opvallend de relatief snelle afname in de laatste jaren van het aantal 65-plussers in alle drie wijken.

J. Wieles.

Stand van Zaken Breestraat

1. VORIGE WIJKKRANT

In de wijkkrant van september jl. werd aangekondigd dat de wijkvereniging op 29 september een vergadering belegde over de proef met de afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer. Op 4 oktober zou deze -in principe een half jaar durende- proef door de gemeente moeten worden beëindigd. Zoals in het betreffende artikel in de wijkkrant staat waren er in september berichten, dat de gemeente ook na afloop van de proef de afsluiting voort zou willen zetten.

Eerder was ook al in de wijkkrant ingegaan op de overlast die de afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer met zich mee brengt voor het binnengebied van de Pieterswijk. Bewoners van de Langebrug hebben daarover ook een brief -vergezeld van handtekeningen- aan de gemeente gestuurd.

Zoals in de vorige wijkkrant staat, was het bestuur van mening dat voortzetting van de bestaande situatie, gegeven de overlast voor de wijkbewoners, ongewenst was. Naar haar mening was de wijkvereniging voor het dilemma gesteld er bij de gemeente op aan te dringen om of de Breestraat weer open te stellen voor autoverkeer of, bij voortdurende van de afsluiting van de Breestraat, (fysieke) maatregelen te nemen om het doorgaande autoverkeer uit wijk te weren. De vergadering van de wijkvereniging op 29 september diende om te komen tot een standpuntbepaling van de wijkvereniging ter zake.

2. VERGADERING WIJKVERENIGING 29 SEPTEMBER

Als uitkomst van de discussie op de vergadering van de wijkvereniging op 29 september 1987 werd de volgende stellingname van de wijkvereniging geformuleerd om in te brengen in de vergadering van de gemeenteraadcommissie voor Ruimtelijke Ordening en Verkeer. Deze commissie zou zich in eerste aanleg op 5 oktober buigen over de Breestraat-proef.

De vergadering van de wijkvereniging achtte voortzetting van de bestaande situatie niet acceptabel. Daarvoor werd de ondervonden overlast te groot geacht. Bovendien werd er ook geen noodzaak gezien om de proef te verlengen: alle gegevens waren immers bekend.

Daarnaast werd het resultaat van de proef als erg tweeslachtig beoordeeld. Aan de ene kant was er wel een zekere verbetering van de situatie in de Breestraat, maar aan de andere kant werd gevonden dat de grote hoeveelheid bussen de Breestraat toch nog steeds erg onprettig maakt. De vergadering wilde alleen bij een zeer wezenlijke reductie van het aantal bussen in de Breestraat de prijs betalen van een afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer. Wanneer het aantal bussen niet drastisch omlaag gebracht zou kunnen worden, moest de Breestraat maar weer voor autoverkeer worden opengesteld.

Bij afgesloten blijven van de Breestraat voor autoverkeer zouden er wel zodanige (fysieke) maatregelen moeten worden genomen in het binnengebied van de Pieterswijk, dat daarin geen doorgaand autoverkeer meer mogelijk zou zijn.

vervolg op blz. 8

KANTOORMEUBELN

GROTE KEUS
SNELLE AFLEVERING

wolfsleg

BREESTRAAT 122-124-145 LEIDEN
TELEFOON 071-123211 - 123966

HET ORGEL VAN DE PIETERSKERK

Hendrick Florisz had het zelf gezien: "De stukken hout lagen bij mijnheer pastoor in bed en als door een wonder was deze ongedeerd gebleven toen in de nacht van 4 op 5 maart 1512 de meer dan 100 meter hoge toren van de Leidse Pieterskerk met donderend geraas instortte...

We mogen aannemen dat bij Symon Ewoutsz., de pastoor, de schrik er goed inzate, maar misschien heeft hij opgelucht adem gehaald toen hij zag, dat zijn mooie orgel "ongedeerd" was. Het hing nog aan wat er van de toren over was, in het schip van de kerk! Weer en wind konden hun gang gaan, het schijnbaar ongedeerd orgel niet ten goede kwam. Na het herstel van het westfront van de kerk werd besloten het orgel te vernieuwen.

ORGEL NUMMER 2.

Ruim 6 jaar na de catastrofe met de toren, werden organisten uit verschillende Hollandse steden op 27 oktober 1518 door het stadsbestuur op enige kannen Rijnse wijn getracteerd bij het "proven" van het nieuwe orgel.

Niet allen de wijn bleek "volmaakt" het orgel ook!

Het oorspronkelijke orgel, dat de gelovigen meer dan 70 jaar bij hun zang had begeleid, was bij de herbouw van de westgevel weggehaald en vervangen door een nieuw waarin om redenen van financiële aard ongetwijfeld delen van orgel nummer 1 werden ingebouwd.

Orgelbouwer Jan van Covelens had zijn best gedaan bij de bouw van dit nieuwe orgel, maar of men geheel tevreden was moet betwijfeld worden. Men begon serieus te denken aan de bouw van een nieuw orgel.....

ORGEL NUMMER 3.

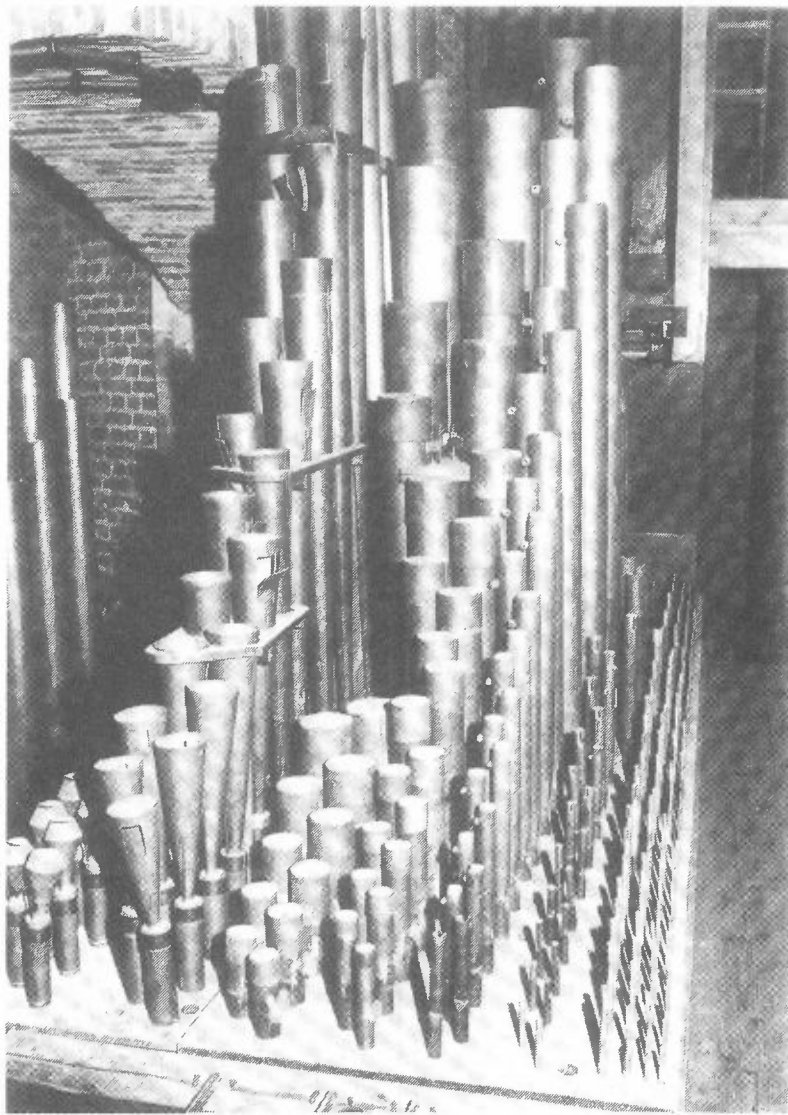
Dat werd tussen 1540-1553 gebouwd; men nam er dus duidelijk de tijd voor!

Misschien was het wel Claes Hendrickxz Niehoff die het bouwde; hij repareerde het in ieder geval wel in 1561. Kennelijk waren er binnen deze "garantieperiode" onvolkomenheden aan het daglicht getreden. Dat op zo'n korte termijn een nieuw orgel gebouwd werd, pleit voor de opvatting, dat in het eerste nieuwe deel wat oud orgelmateriaal verwerkt was. Het rugpositief van dit orgel is bewaard gebleven en onlangs heeft men zelfs ontdekt dat ook nog wat pijpwerk van Jan van Covelens is overgebleven. Blijkbaar was het bij iedere vernieuwing toch de moeite waard

iets van de voorgangers te gebruiken. Roerige tijden braken aan maar gelukkig overleefde het Pieterskerkorgel de beeldenstorm.

ORGEL NUMMER 4

Toch bleef men regelmatig met het orgel in de weer: in 1585 moest de Utrechter Pieter Jansz de Swart aan de slag om het uitgebreid te repareren en in de jaren 1625-1626 vernieuwde Jan Jacobsz, die ook al uit Utrecht kwam, het hele pijpwerk, waarbij het rugpositief werd uitgebreid om grotere pijpen te kunnen dragen. Deze vergroting verklaart het onderscheid tussen het fijnere houtsnijwerk van het rugpositief en wat er op de galerij te zien is, en dus in 1626 werd toegevoegd.

De onderste lade van het bovenwerk; van links naar rechts: vox humana 8', schalmel 8', wijd gedekt 8', octaaf 4', flagolet 1' en cimbel 1/2' 4 st.

Zoals het orgel er thans uitziet is dat het werk van de gebroeders Van Hagerbeek, die van 1637-1642 het orgel verbouwden, waarbij overigens Aernt van s'gravezande ook meehielp. Hij ontwierp en maakte het fronton en sneed de guirlandes.

Dit orgel verving dus het middenzestiende-eeuwse orgel, met uitzondering dus van het rugpositief dat weer gebruikt werd.

Zo werd er in de loop van de eeuwen heel wat vertimmerd in én aan de Pieterskerk. De grote restauratie van de kerk werd officieel voltooid in 1981, de restauratie van het orgel is nu DRINGEND gewenst.

Reeds geruime tijd wordt gewerkt aan de voorbereidingen van de restauratie van het monumentale orgel van de Pieterskerk.

Door subsidieplannen van de gemeente Leden komt de restauratie thans in zicht: wellicht kan in 1990 reeds met de feitelijke werkzaamheden worden begonnen. De thans noodzakelijke restauratie is van grote omvang en zal dan ook met de nodige zorgvuldigheid ter hand moeten worden genomen. Aan de eigenlijke restauratie dient een grondige studiefase vooraf te gaan om tot gefundeerde keuzes over het hoe en wat van de restauratie te geraken. In het kader van deze studiefase heeft de eigenaresse van het orgel, de Stichting Pieterskerk Leiden, tezamen met Stichting Vrienden van de Pieterskerk, het initiatief genomen tot een symposium over de voorgenomen restauratie. Dit symposium is op 9 jan j.l. gehouden in de kerk.

EEN RESTAURATIE VAN TWEE MILJOEN

Terwijl dit, op het oog, zo majestueuze orgeel bekijkt, bedenk dan, dat de totale restauratie-kosten worden geraamd op f 2.000.000.-- Een gedeelte van dit bedrag zal uit particuliere bijdragen dienen te worden bijeengebracht.

Zo stelden de Stichting Vrienden van de Pieterskerk onlangs een bedrag van f 100.000 voor de restauratie van het orgel ter beschikking. Een goed begin!

Particulieren GIFTEN zijn vanzelfsprekend van harte welkom bij de Stichting ORGELFONDS PIETERSKERK via bankrekening 56.63.69.044 van de ABN Leiden, (giro van de bank 9013)

ged. tekst : R.J. van Cruijsen
Orgelsymposium.

vereniging voor Pieters- & Academiewijk

TREKKINGSLIJST Loterij t.b.v. de restauratie van het paneel van de Pieterskerk.

Vergunning verleend door Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Leiden d.d. 27 augustus 1987, nr. 5025.

De trekking is verricht ten kantore van mr. R. Gaarlandt-Meiners, notaris te Leiden.

HOOFDPRIJZEN	op	LOTNUMMER:
CD-speler		0422
Diner voor 2 personen		0236
Gravure van Leiden (facsimile)		0181
Gravure van Leiden (facsimile)		0428
Droogboekje		0282

De overige prijzen zijn gevallen op de hieronder vermelde lotnummers:

LOTNUMMER	PRIJS	LOTNUMMER	PRIJS
0015	Museumjaarkaart	0180	set aardewerk
0018	VVV-cadeaubon	0200	set aardewerk
0025	Museumjaarkaart	0208	Museumjaarkaart
0037	Museumjaarkaart	0211	fles wijn
0043	Museumjaarkaart	0260	VVV-cadeaubon
0045	Museumjaarkaart	0273	Museumjaarkaart
0048	Museumjaarkaart	0288	Museumjaarkaart
0051	Museumjaarkaart	0352	Museumjaarkaart
0071	Museumjaarkaart	0364	Museumjaarkaart
0078	Museumjaarkaart	0367	Museumjaarkaart
0083	Museumjaarkaart	0373	Museumjaarkaart
0102	VVV-cadeaubon	0374	fles wijn
0121	Museumjaarkaart	0396	Museumjaarkaart
0140	fles wijn	0427	Museumjaarkaart
0143	fles wijn	0527	VVV-cadeaubon
0171	VVV-cadeaubon	0545	fles wijn

De winnaars van de hoofdprijzen wordt verzocht zich telefonisch te melden op tel.nr. 071-120072 van maandag t/m vrijdag tussen 16.00 en 18.00 uur.

De overige prijzen zijn onder inlevering van het winnende lot af te halen op het adres Rapenburg 20 te Leiden, eveneens tussen 16.00 en 18.00 uur of volgens afspraak (071-120072).

JUWELIER LUCAS VAN LEYDEN B.V.
verkoop van goud, zilver, horloges
en occasions
taxaties - ontwerpen
restauratie antiek zilver
inloop oud goud en zilver
alle reparaties
75 BREESTRAAT 75
tel. 071-142350

van cleef

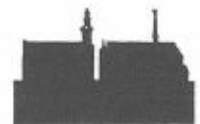
VOOR DIENSTBETOON EN VAKMANSCHAP
LEIDEN

BOTERMARKT 24 - 25 TELEFOON 122669
BREESTRAAT 171 TELEFOON 131728

Van Friese Stok
tot Friese Boff
van Leidse Bull
tot Boerengrof
U vindt dit alles
en nog veel meer
bij ' Friese Bakkertje

GROENHAZENGRACHT 10 LEIDEN

COMPAENEN
TOBACCONISTS

**LEREN
PIJPROKEN?**

Neem er
de tijd
voor!

Marcella Bus
Korevaarstraat 3
Leiden.

BOUWMAN'S
..... B.V.

Doezastraat 21
2311 GZ Leiden
Tel. 120727/144208
de Kempenaerstraat 28
2341 GM Oegstgeest
Tel. 172308/154916

Stand van Zaken Bodem- sanering Zonneveldstraat

Het in het najaar 1987 uitgevoerde nader onderzoek op de lokatie Zonneveldstraat heeft duidelijkheid gebracht over de horizontale en verticale verspreiding van de verontreiniging met olie en aromatenin zowel de grond als het grondwater. De verspreiding blijkt sterk te zijn beïnvloed door de aanwezigheid van een aantal beerputten en oude waterputten.

Een groot deel van de verontreinigde grond is onder milieukundig toezicht verwijderd, aansluitend op de sloopwerkzaamheden aan de Langebrug 99 t/m 105 tijdens de sloop van de funderingen.

De basis van alle beschikbare gegevens is door Heidemij Advies onlangs een saneringsplan opgezet.

Vast gesteld is dat de grondwaterverontreinigingsvlek een straal heeft van ca 20 m en een dikte van ongeveer 4 m.

Voordat met watersanering kan worden begonnen dient de met olie verontreinigde grond rond een van de beerputten nog verwijderd te worden.

In een andere beerput, die zich ergens in de oude doorgang moet bevinden, is het waarschijnlijk ook nog verontreinigde grond aanwezig.

De plaats van de put kan helaas niet middels boringen worden vast gesteld, zodat dit tijdens de graafwerkzaamheden verder bekeken moet worden.

De verwachting is dat in de 2' helft van januari '88 kan worden gestart met de aanleg van het grondwaterreinigings systeem. Een deel van de al aanwezige bronnen zal opnieuw worden gebruikt, de overigen zullen

moeten worden geplaatst. Begin februari kan dan met het eigenlijke spoelen worden begonnen. In de eerste maand zal dit met tussenpozen plaatsvinden, later continu. Volgens de berekeningen moet het mogelijk zijn de verontreinigde grond in ongeveer 3 maanden te verwijderen. Daarbij is echter geen rekening gehouden met tegenslagen zoals bijvoorbeeld vorst. Om de sanering goed uit te voeren is het in principe noodzakelijk om vanaf half januari over het gehele terrein te kunnen beschikken. Volgens planning kan dan eind juni de sanering worden afgerond en met de bouw worden gestart.

M. van Diepen
afd. Milieu.

Werkgroep

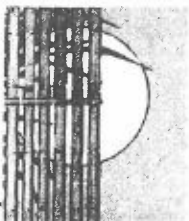
Verslag van de vergadering van de Werkgroep Pieters- en Academiewijk en Levendaal-West d.d. 30-11-1987.

Vaststelling van het verslag d.d. 14-09-1987.

1. Wijkvereniging dringt aan op parkeerverbod op de brug over de Vliet van de Boisotkade. Tevens vraagt zij hoe het kan dat er nu ook op de stoep van het Rapenburg wordt geparkeerd. (nabij Barrera) Verder deelt zij mede dat het parkeerontheffingsstelsel rond de Pieterskerk niet naar behoren werkt. Ten slotte informeert de wijkvereniging naar de bouwplannen - stand van zaken - van Breestraat 151 - 153. Hr. Smits van de gemeente meldt dat het plan niet de goedkeuring wegdraagt. Men wacht op nieuwe plannen.
2. Vestingmuur op het Rapenburg - Langebrug - wordt niet opgemetseld. De rolluiken- en pansasglasplannen van de ABN gaan gewoon door. Restaurant Olympia is aansprakelijk gesteld voor de kosten i.v.m. illegaal lozen van vet in straatkolk aan de Mosterdsteeg. Ook klachten inz. ophalen huisvuil en grofvuil worden/

zijn doorgegeven aan de Reiniging. Rembrandtbeeld; een snelle beslissing van B&W volgt. Toegankelijkheid van het Stadhuis; pre-advies van B&W omtrent controle van toegankelijkheid.

3. Breestraat. Er is een motie aangevaard waarin voorgesteld wordt het autoverkeer tijdens dag-uren te weren dit zou ook gelden voor de koopavonden.
4. Arsenaalplein. Plan voor inrichting (beplantingen ed.) is nog niet gereed. Bewoners Groenhuizen-gracht willen van jeu de boules-veld geen gebruik maken. Liever zien zij op deze plek een parkeerterreintje.
5. Bank van lening. Ontwerptekening t.b.v. binnenterrein is klaar. Plan ziet er zeer "groen" uit. EBR. zal een verlichtingsplan maken.
6. Bouwplannen. Besproken zijn de volgende bouwplannen. Gerecht 12, Boommak 4, Nieuwsteeg 12, Commanderiepoort 4, 6, 8, Langebrug-Berendaalstraatje-Pieterskerkgracht (complex eigendom van Hoogheemraadschap) Conscientieplein. V.w.b. dit laatste bouwplan bestaan er bij bewoners nog steeds bezwaren t.a.v. terrassen op het binnenterrein en ramen die dreigen te verdwijnen. Verder is men bang dat de privacy in het gedrang komt. Bewoners wordt geadviseerd contact met de architect op te nemen.
7. Rondvraag. Gevraagd wordt naar de stand van zaken van het Wagenmakersmuseum. Het vrij komen van de panden met opslagruimte van de zadenhandel Segaar. Breestraat 5 (Soc. Minerva) geluidskwesties. Parkeerproblematiek Raamsteeg-Hoefstraat. Terrassen op het Gerecht. Omvallen van lantaarn t/o Vliet 4. Bouw van een erker in perceel hoek Molensteeg Vliet. Een extra paaltje op de brug t/o Barrera Rapenburg. De garage-deuren t.b.v. het te restaureren pand Papengracht 4. Het plaatsen van een boom op binnenterrein achter de Oude Varkenmarkt (Sliksteeg) namens de wijkvereniging Bert Fijnacker

INDISCHE SPECIALITEITEN
RESTAURANT

NOORDEINDE 51 LEIDEN
TEL. 071-123524

KOM IN TROPISCHE
SPHEREN

NOORDEINDE 49 LEIDEN
TEL. 071-141110

nic de tombe

pieterskerkchoorsteeg 11 — leiden
telefoon 122184

Tenslotte werd door de vergadering het o.a. door de Breestraat-winkeliers geopperde idee weer bussen (in één richting) op de marktenroute te laten rijden zonder meer afgewezen.

3. VERGADERING RAADSCOMMISSIE VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN VERKEER OP 6 OKTOBER 1987

Op 6 oktober 1987 vergaderde de raadscommissie voor ruimtelijke ordening, openbare werken, verkeer en milieu over de Breestraat-proef. Vlak voor die vergadering was bekend geworden, dat de Breestraat-winkeliers met de gemeente een accoord hadden om de proef met een maand te verlengen.

Op de vergadering van de raadscommissie is namens de wijkvereniging het door de vergadering van de wijkvereniging van 29 september geformuleerde standpunt, dat hiervoor onder punt 2 is weergegeven, naar voren gebracht.

De raadscommissie besloot de proef met afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer met een maand te verlengen en op een op 5 november te beleggen vergadering een definitief standpunt te bepalen. Burgemeester en Wethouders zouden voordien een voorstel doen voor de verdere gang van zaken. Daarin zou ook een evaluatie worden gegeven van de overlast in de omringende wijken.

4. PERIODE VOOR DE RAADSCOMMISSIEVERGADERING VAN 5 NOVEMBER 1987.

Vlak voor de vergadering van de raadscommissie op 5 november werd door B en W een notitie opgeleverd met daarin een evaluatie van de problematiek. Daarin werd o.a. gesteld dat er in het binnengebied van de Pieterswijk (Langebrug, Pieterskerkgracht) maar een geringe toename van het autoverkeer was geconstateerd. Voorts werden fysieke maatregelen om het doorgaand autoverkeer in het binnengebied van de Pieterswijk tegen te gaan niet mogelijk geacht zonder grote delen van de Pieterswijk praktisch onbereikbaar te maken.

Het bestuur van de wijkvereniging heeft daarop overlegd met een aantal bewoners van de betrokken routes. Aan de hand van de discussie in dit forum en de eerdere stellingname van de wijkvereniging werd afgesproken dat namens de wijkvereniging in de raadscommissievergadering het volgende standpunt naar voren zou worden gebracht.

Verlenging van de proef met afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer is ongewenst. De stelling van B en W dat er maar een geringe toename van het autoverkeer in het binnengebied van de Pieterswijk is opgetreden is niet juist: de bewoners hebben duidelijk een heel andere beleving. Bovendien is er ook een grote overlast van bromfietsen die ook niet meer door de Breestraat mogen. Mocht de gemeenteraad besluiten de Breestraat voor autoverkeer afgesloten te houden, dan dienen er direct maatregelen genomen te worden om doorgaand verkeer uit de Pieterswijk te weren. De stelling van de gemeente dat dergelijke maatregelen niet te treffen zijn zonder grote delen van de Pieterswijk praktisch onbereikbaar te maken werd als onzin bestempeld. Zo zou aan de gemeente een verkeerscirculatieplannetje worden voorgesteld, waarbij de Langebrug ter hoogte van de School-

steeg wordt afgesloten en er een lus ontstaat van Nieuwsteeg via Pieterskerkhof, Pieterskerkgracht en -straat over de Langebrug tot aan de Zonneveldstraat. De rijrichting op de Langebrug is daarbij omgedraaid. Als andere mogelijkheid om de overlast in onze wijk op korte termijn te beperken werd gezien een maatregel om de Breestraat buiten de openingstijden van de winkels open te stellen voor autoverkeer. Daarnaast zou ook een drastische daling van het aantal autobussen in de Breestraat deze straat een stuk aantrekkelijker maken.

5. RAADSCOMMISSIEVERGADERING VAN 5 NOVEMBER 1987

Op 5 november werd een gecombineerde vergadering gehouden van de raadscommissies voor ruimtelijke ordening, openbare werken, verkeer en milieu en voor economische aangelegenheden over de vraag hoe het nu verder moest met de Breestraat(-proef). Op de commissievergadering waren veel insprekers. Namens de wijkvereniging is het standpunt naar voren gebracht, zoals dat hiervoor onder punt 4 is weergegeven. In de discussie speelde ook een belangrijke rol het voorlopig rapport van het Bureau voor Ruimtelijke Ordening Van Heeswijk b.v. over de economische effecten van de proef. Het bureau achtte de situatie voor de Breestraat-winkeliers grosso modo niet onbevredigend, maar vond bepaald niet aantoonbaar, dat de Breestraat in de lift zit.

Tijdens de raadscommissievergadering bleek dat wie zich druk had gemaakt om in te spreken, dat net zo goed niet had kunnen doen. Met name de PvdA en Links Leiden, samen de meerderheid in de raad, hadden in hun achterkamertjes de kaarten al geschud. Zij en ook D'66 waren van mening dat de afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer tijdens de openingstijden van de winkels overdag en op koopavonden gehandhaafd moest blijven. Tijdens de overige avonden en op zondag zou de straat weer voor autoverkeer kunnen worden opengesteld. De andere relevante partijen (CDA en VVD) hadden als voorlopige conclusie de idee dat de Breestraat-proef in feite niet geslaagd was en opperden dat de straat maar weer voor autoverkeer moest worden opengesteld. Dit met evt. de uitzondering dat op koopavonden en zaterdag overdag alle verkeer (dus ook de bussen) uit de Breestraat moest worden geweerd.

Tijdens de vergadering bleek ook, dat de wethouder van mening was, dat aan de overlast in het binnengebied van de Pieterswijk voorlopig niets gedaan kon en hoefde te worden. Slechts tegen de overlast op de Witte Singel konden enkele minimale fysieke maatregelen getroffen worden.

De raadscommissies besloten tenslotte om tijdens de begrotingsbehandeling later in de maand november een definitieve beslissing te nemen.

6. PERIODE VOORAFGAAND AAN DE GEMEENTERAADSVERGADERING VAN 24 NOVEMBER

Voorafgaand aan de gemeenteraadsvergadering van 24 november, waarin het punt Breestraat zou worden afgehandeld heeft de wijkvereniging op 13 november nog een brief gezonden aan de gemeenteraad. Daarin werd nog eens het standpunt van de wijkvereniging kenbaar gemaakt,

zoals dat hiervoor onder punt 4 staat en op 5 november in de raadscommissievergadering naar voren was gebracht.

N.B. Wat hieronder volgt over de raadsvergadering en de daarop genomen besluiten, alsmede het vervolgtraject is overgenomen uit het (gemeentelijk) blad "Stadswerk" nr. 21 van december 1987.

7. BESLUIT GEMEENTERAADSVERGADERING VAN 24 NOVEMBER 1987.

In de gemeenteraadsvergadering van 24 november 1987 bleek een meerderheid van de gemeenteraad van mening te zijn dat de proef met de afsluiting van de Breestraat voor autoverkeer geslaagd is. Met 22 tegen 16 stemmen nam de raad een motie aan van Links Leiden, de PvdA en D'66, waarin als uitgangspunt wordt uitgesproken dat de Breestraat definitief dicht gaat voor autoverkeer - "tijdens de daguren (met uitzondering van de zondag) en op koopavond". Voordat een definitief besluit valt wordt iedereen in de gelegenheid gesteld op dit standpunt te reageren. Moties (van CDA en VVD) die openstelling van de Breestraat bepleitten, met uitzondering van een afsluiting voor alle verkeer op koopavond en zaterdag sneuvelen.

Meer in het bijzonder besloot de gemeenteraad op 24 november dat over de volgende uitgangspunten een inspraakprocedure van start moet gaan:

- de Breestraat wordt afgesloten voor autoverkeer tijdens de daguren (met uitzondering van zondag) en op koopavond;
- de gekozen verkeersregeling wordt op een zo duidelijk mogelijke wijze aan de weggebruikers kenbaar gemaakt;
- de trottoirs worden met tenminste een meter verbreed;
- om het bijzondere karakter van de Breestraat te benadrukken worden op enkele plaatsen 'sluisjes' voor bussen en auto's met een afzonderlijke voorziening voor fietsers aangelegd.

De argumenten voor het weer toelaten van autoverkeer in de avond- en nachturen en op zondag zijn dat de straat minder stil en dus sociaal veiliger zal zijn. Verder zijn dan de omliggende wijken op dat moment verlost van het extra verkeer.

Aangezien de Breestraat volgens de gemeenteraad een belangrijke functie heeft voor het openbaar vervoer en de Botermarkt en de Vismarkt niet drukker mogen worden zullen de meeste bussen toch over de Breestraat moeten blijven rijden. Er kan wel gestreefd worden naar een beperkte vermindering van ongeveer tien bussen per uur.

Tenslotte zullen er volgens de wens van de gemeenteraad maatregelen worden getroffen om de veiligheid voor voetgangers en fietsers op de Witte Singel te verbeteren. Met betrekking tot het binnengebied van de Pieterswijk is niets besloten.

8. DE PERIODE TOT HET DEFINITIEVE BESLUIT.

Voor de periode tot het definitieve besluit is het volgende traject uitgezet:

- Eind januari kan iedere geïnteresseerde het uitgewerkte voorstel samen met alle onderzoeksgegevens en relevante notities bij de balies van het

stadhuis en Stadsbouwhuis aanschaffen.

- De periode van inspraak hierover loopt tot begin maart 1988.

- Eind maart nemen Burgemeester en Wethouders een besluit over een nota met het definitieve voorstel.

- Op 28 april bespreken de gemeenteraadscommissies voor ruimtelijke ordening, openbare werken, verkeer en milieu en voor economische aangelegenheden de complete materie.

- In mei neemt de gemeenteraad een besluit.

- Onvoorziene ontwikkelingen en niet-verkrijgen van benodigde goedkeuringen voorbehouden, zou de herinrichting van de Breestraat rond de bouwvakvakantie van 1988 kunnen aanvangen.

9. BESLUIT.

In het hiervoor onder punt 8 weergegeven inspraaktraject zal ook de wijkvereniging wederom zijn mening moeten geven. Hoe en op welke manier dat georganiseerd zal worden zal nog nader bekend worden gemaakt. Het hangt ook af van de vraag of de gemeente zich aan het voorgenoemde tijdschema houdt.

J. Wieles

Conscientieplein

In een vergadering van de Werkgroep Pieters- en Academiewijk en Levendaal-west in juni 1987 werd melding gemaakt van een bouwplan voor 9 appartementen voor de locatie Vliet, Kampersteeg, Conscientieplein. Slechts het ontwerp van de voorgevels werd getoond.

(Achteraf is gebleken dat het ontwerp in 1985 was gemaakt voor Erica Beheer -voor een andere plek overigens- en door hen werd afgewezen).

Dit plan werd aangepast voor genoemde lokatie.

Voor een bouwplan in de Werkgroep gepresenteerd wordt, heeft het de afd. Stedebouw al bereikt en is daar goed bevonden.

De presentatie ging gepaard met superlatieven als "Italiaanse Renaissance" en "Rietveld-stijl"

De Werkgroep heeft het echter afgewezen en niet geschikt bevonden als bebouwing voor deze plek.

Het schetsplan was voor de presentatie in de Werkgroep ook reeds in de Welstandsc commissie (niet openbaar) voor overleg geweest en daar afgekeurd.

Op 22-6-87 is in (wederom niet openbaar) vooroverleg door de Welstandscie. een gewijzigd schetsplan voorwaardelijk goedgekeurd.

Voor deze procedure in gang gezet werd, was de wethouder van Ruimtelijke Ordening, onder wie de afd. Stedebouw valt, al in dit bouwplan gekend.

Hij moet zijn fiat toen al aan het plan gegeven hebben, gezien het verdere verloop, daarmee de Welstandscie. voor de voetlopend en de inspraak op voorhand negerend.

Een sloopvergunning was inmiddels aangevraagd en afgegeven.

Als motief noemde de nieuwe eigenaar een afspraak met de vorige eigenaar over het in mindering op de koopsom brengen van de kosten van het verwijderen van eventueel vervuilde grond. Sloop was noodzakelijk teneinde de graad van vervuiling te kunnen vaststellen.

Inmiddels hadden op 2 juni 1987 omwonenden bezwaar aangetekend tegen de verleende sloopvergunning, omdat hen duidelijk was geworden dat tussen de voormalige en de huidige eigenaar geen financiële afspraken bestonden. Andere redenen waren, dat de tekeningen nog niet goedgekeurd waren en de bouwvergunning nog niet was afgegeven. Men was bang na de sloop met een braakliggend en vervuild terrein opgescheept te worden.

In de wet is echter niet opgenomen dat een sloopvergunning pas mag worden afgegeven als het bouwplan is goedgekeurd, zodat het bezwaar zowel bij de Raad van State als bij de Commissie voor Beroeps- en Bezwaarschriften der gemeente niet gegrond werd verklaard.

In de gemeentelijke advertentie van zondag 1.11.1987 kondigden B & W het voornemen aan voor het bouwplan de bouwvergunning af te geven.

Omwonenden en wijkvereniging realiseerden zich, dat e.e.a. een zeer compacte bouwmassa zou worden.

De bezwaren richtten zich vooral op het uiterlijk van voor- en zijgevel aan Conscientieplein en Vliet, een gebied, dat als historische omgeving zeer kwetsbaar is.

Ook de gang van zaken een paar jaar terug ten aanzien van de Lucas van Leydenschool speelde bij beide partijen een rol.

De omwonenden gingen allen op tilt, toen bleek dat er terrassen gemaakt zouden worden op nog geen 2 meter van of onder hun ramen, hetgeen een grote inbreuk op hun privacy betekende en geluidsoverlast, zeker bij goed weer.

Met 9 appartementen zonder enige parkeervoorziening voor op zijn minst 9 auto's was de kans zeker niet denkbeeldig, dat een stuk van het plantsoentje officieel of officieus afgekaveld zou kunnen worden.

Dat de omwonenden bezwaren hadden was ook de afd. Stedebouw inmiddels ter ore gekomen. Stedebouw had daar wat op gevonden: indien er geen bezwaren zouden komen, konden wellicht de binnenplaatsen van de belendende percelen overdekt worden!!

Woningtoezicht bij een eerdere aanvraag nu juist geen vergunning voor gegeven, met als motivatie

RESTAURANT
DE BISSCHOP
KLOKSTEEC
7
2311SK
LEIDEN
TEL.
071-125024
DAG. GEOPEND vanaf 17.00 uur

Rabobank
staat dicht bij u
Rapenburg 63, tel. 149971

Leids schilder- en tekengenootschap
"ARS AEMULA NATURAE"
Pieterskerkgracht 9, Leiden.
dag- en avondkursussen:
• akwalleren, • tekenen,
• modeltekenen, • etsen,
• boetseren, • schilderen.
inlichtingen: telefoon 071 - 140784

't klokhuis
breestraat 116 Leiden tel 12005
off. dealer: arabia,
stelton, guzzini

"niet passend bij 17e en 18e eeuwse huizen", "vermindering van daglicht" en tevens "binnenerven mogen niet bebouwd worden".

De omwonenden zijn hier uiteraard niet op ingegaan en hebben elk een bezwaarschrift ingediend tegen het afgeven van de bouwvergunning.

Ook de wijkvereniging heeft een bezwaarschrift ingediend.

De gemeentelijke advertentie van 8 november 1987 kondigde de behandeling van het bouwplan aan in de (nu wel openbare) vergadering van de Welstandscie. van de volgende dag.

De omwonenden hebben op deze vergadering hun bezwaren geuit. Deze bezwaren en de duidelijke afwijking van het schetsplan (van 22/6) waren voor de

Welstandscie. reden genoeg het bouwplan af te wijzen en aanpassing te verzoeken. SOMS HEEFT INSPRAAK DUS TOCH ZIN! Hoogst merkwaardig is vervolgens de reactie van B & W. Het College doet een schrijven aan de Welstandscie. toekomen met het verzoek de gedane uitspraak te herzien!

Deze brief stond een week later (16/11) op de agenda van de Cie., waar de vertegenwoordiger van de gemeente mede namens de architect het woord voerde!

Door de omwonenden werd in de persoon van de voorzitter van de wijkvereniging terecht gewezen op de merkwaardige positie, die B & W met deze brief innamen.

Het is immers niet aan B & W om de belangen van slechts een partij, in dit geval architect/opdrachtgever, te behartigen! De Gemeente behoort boven de partijen te staan.

De Welstandscie. wees het verzoek dan ook af.

Pas bij een 3e openbare vergadering van de Welstandscie. werd het opnieuw gewijzigde plan aanvaard.

Toen ook werd de kleurstelling van de bouwsteen vastgesteld (Groningse baksteen).

Vervolgens werd door de omwonenden contact opgenomen met de afd. Bouw- en Woningtoezicht in verband met de situaties die zouden ontstaan, indien de geplande terrassen ook verwezenlijkt zouden worden.

Bouw- en Woningtoezicht is ter plaatse poolhoogte komen nemen en bleek oor te hebben voor de door de bewoners geuite bezwaren, met name over de terrassen. Hieruit vloeide een gesprek voort met deze afdeling en de eigenaar. In dit gesprek, dat begin januari 1988 plaats vond, gaf de opdrachtgever/eigenaar te kennen geen problemen te willen veroorzaken voor omwonenden. Het eind van deze bouwgeschiedenis is derhalve nog lang niet in zicht, daar de architect met nieuwe bouwkundige tekeningen zal moeten komen (naar onze schatting + de 8e wijziging), waardoor de gehele

procedure weer opnieuw van start moet gaan.

Conclusie

Het bovenstaande geeft aanleiding tot de volgende opmerkingen:

- de betrokken afdeling van het stadsbouwhuis (Stedebouw) heeft ons inziens de belangen van omwonenden volstrekt niet laten meetellen.
- het bestemmingsplan wordt, als het zo uitkomt, slechts als richtlijn beschouwd. O.i. moeten de bepalingen van een Bestemmingsplan wel terdege als zodanig aangemerkt worden en kan er niet naar believen van afgeweken worden.
- het begrip "Beschermd Stadsgezicht" blijkt in de praktijk geen enkel effect te hebben.
- de huidige inspraakprocedure voldoet niet: belanghebbenden dienen in een veel eerder stadium bij plannen betrokken te worden, zodat ze vroegtijdig hun mening kunnen geven.
- de Gemeente dient boven de partijen te staan, als zij zelf geen partij is, en niet de belangen van een partij (in het onderhavige geval de opdrachtgever/architect) te laten prevaleren, laat staan te behartigen.
- een bouwvergunning zou pas afgegeven mogen worden, als Bouw- en Woningtoezicht daar ook mee instemmen.

R.J. v. Cruijisen J.J.M. Gerritsen

Bestuur

Het Bestuur van de Vereniging voor Pieters- en Academiewijk/Levendaal-West is als volgt samengesteld:

R.J. van Cruijisen	Rapenburg 20
voorzitter	tel. 120072
J. Wieles	Nieuwsteeg 25
secretaris	tel. 141913
J.J.M. Gerritsen	Rapenburg 20
penningmeester	tel. 120072
J.H.A.M. Snijers	Botermarkt 15
lid	tel. 122583
L.J.A. Pijnacker	Ruime Cons-
lid	cientiestr. 14
B. Veldman	Boisotkade 9
lid	tel. 126877

Opgaveformulier voor lidmaatschap

Bij deze geeft ondergetekende

naam: .....

adres:..... telefoon: .....

zich met ingang van ..... op als lid/donateur van de vereniging voor Pieters- en Academiewijk en Levendaal-west, en verklaart de contributie/donatie* ad f ..... + een eenmalige bijdrage ad f ..... te hebben overgemaakt op de giro/bankrekening van de vereniging.

Leiden, ...

.....
(handtekening)

postgironummer : 3664416
bank: Rabobank Leiden, nr.33 55 58 402

* contributie f 7,50 p.j., voor gezinnen f 10,- p.j.

opgaveformulieren kunnen bij bestuursleden worden afgegeven of naar postbus 11016 gezonden worden.